

פרשת כי תבוא
כניסת השבת: 18:21
צאת השבת: 19:15
רבנו תם: 19:52
אופק רחובות
כ"א אלול התשע"ט

בית תורה וחסד "עטרת מרדכי אליהו"

בית מדרש יום וחצות לילה, לימוד משניות והזוהר הקדוש לעילוי נשמת הנפטרים, ובית תמחו לנזקקים על שם ולעילוי נשמת מו"ר מרן הראש"צ המקובל האלקי הגה"צ הרב מרדכי אליהו זצוק"ל זע"א ולעילוי נשמת הצדיקים הקדושים: רבי יעקב רבי ישראל רבי מאיר ורבי אלעזר למשפחת אביהצירא זע"א ולע"נ הגאונים הצדיקים: מרן הראש"צ הרב עובדיה יוסף ומו"ר הרב יוסף מיכאל אברג'ל זצוק"ל זע"א

פרשת השבוע
מחורת מרן
הראש"צ זע"א

השמחה בישיבת הארץ

"וְהָיָה כִּי תִבּוֹא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נָתַן לְךָ נַחֲלָה וּרְשָׁתָהּ וַיְשַׁבְּתָהּ בָּהּ" (כ"א, א)
"מגיד שלא נתחייבו בביכורים עד שכבשו את הארץ וחילקוה" (רש"י)

אומרים חז"ל: אין "והיה" אלא לשון שמחה. בעל 'אור החיים' הקדוש מסביר, שהתורה מזכירה את הביאה לארץ ישראל בלשון שמחה, כדי ללמדנו שאין שמחה שלמה אלא למי שיושב בארץ ישראל. וכך הוא כותב: "אמר 'והיה' לשון שמחה, להעיר שאין לשמוח אלא בישיבת הארץ, על דרך אומרו (תהלים קכ"ו, ב): 'אז ימלא שחוק פיני'".

למרות שגם בחוץ לארץ לומדים תורה וגם שם שמחים בשבתות ובימים טובים, עם זאת אבל השמחה המושלמת היא דווקא בארץ ישראל דווקא, שכן ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות.

בזוהר הקדוש (פרשת במדבר קי"ח ע"א) כתוב, שאין שמחה אלא בעת שעם ישראל נמצא על אדמתו בארץ ישראל. מובא שם בשם ר' אבא שאין שמחה בחוץ לארץ. ר' אלעזר אומר, פסוק אחד אומר: "עבדו את ה' בשמחה" (תהלים ק, ב), ופסוק אחר אומר: "עבדו את ה' ביארה וגילו ברעדה" (שם ג, י"א); בזמן "דישראל שראן בארעא קדישא" – בשמחה, ובזמן "דישראל שראן בארעא אחרא" – גילו ברעדה.

עוד אומר בעל 'אור החיים' הקדוש: ישיבת הארץ היא מצוה נפרדת ממצות כיבוש הארץ. הפסוק אומר: "נותן נשמה לעם עליה ורוח הולכים עליה", והביאור הוא שהקב"ה נותן נשמה למי שגר בארץ. אכן, גם התיירים שבאים לטייל בארץ, אף שאינם גרים בקביעות בארץ, הם זוכים במצוה רבה וחשובה על עצם הטיול באדמת הארץ. מחילת עוונות

ואכן, הלכה מפורשת היא (ולא סתם עניין של דרש), שכל המהלך ד' אמות בארץ ישראל נמחלים לו כל עוונותיו. דיועיס דברי הגמרא במסכת כתובות (ק"א ע"א): "אמר רבי יוחנן: כל המהלך ד' אמות בארץ ישראל מובטח לו שהוא בן העולם הבא". וכן כתב הרמב"ם (פ"ה מהלכות מלכים הלכה י"א): "אמרו חכמים: כל השוכן בארץ ישראל עוונותיו נמחלים... אפילו הלך בה ארבע אמות זוכה לחיי העולם הבא".

שמא תשאל: וכי אדם שמלא עוונות, כל עוונותיו נמחלים רק בגלל שהוא גר בארץ ומהלך כד' אמות? צריך לומר, שמדובר בעל תשובה. ואולם כל מי שחזר בתשובה נמחלים עוונותיו, אך עדיין ישנם חילוקי כפרה, כלומר אופנים שונים במחיקת העוונות: אם שבע מצוות עשה - נמחל לו מיד; אם שבע על לא תעשה - תולים לו עד יום הכיפורים; ואם עבר על כריתות ומיתות בית דין הוא צריך גם ייסורים כדי לכפר עליו. אבל המהלך בארץ ישראל נמחלים לו עוונותיו באופן מיוחד (ואכן מדוקדק הלבוש ששאל רבי מתיא בן חרש את רבי אלעזר בן עזריה (יומא פ"ו ע"א) על ארבע חילוקי כפרה ברומי, שהוא חז"ל, בלא מעלת ארץ ישראל).

נעין זה מצאנו גם לגבי שמירת שבת. אומרים חז"ל: המשמר שבת, אפילו עובד עבודה זרה כנוש - מחול לו. הסיבה היא, שבשמירת השבת הוא מעיד על אמונתו בבורא העולם. נמצא שגם אם הוא עושה עבירות, אין הוא עושה זאת מתוך חוסר אמונה בה' או כדי להכעיס חלילה, שהרי הכוחה שמירת השבת שלו את אמונתו הגדולה בה'; אלא עבירותיו נעשות מחוסר דעת או בשוגג, ולכן עוונותיו נמחקים.

לא לחינם ביקש משה רבינו והתפלל תקט"ו תפילות (כמניין "ואתחנן") כדי שיזכה להיכנס לארץ. אמרו חז"ל (סוטה י"ד ע"א): "דרש רבי שמלאי: מפני מה נתאוהו משה רבינו ליכנס לארץ ישראל? וכי לאכול מפריה הוא צריך, או לשבוע מטובה הוא צריך?! אלא כך אמר משה: הרבה מצוות נצטוו ישראל ואין מתקיימין אלא בארץ ישראל". משה ביקש להיכנס לארץ כדי לזכות ולקיים בה את המצוות התלויות בה. על כך השיבו ה': מעלה אני עליך כאילו קיימת את כל המצוות כולן.

עוד מברא בעל 'אור החיים' הקדוש: כשהיו עם ישראל במדבר, לא ידעו עמל ויגיעה. מלאכתם נעשתה מאלה, הם אכלו לחם אבירים, ובגדיהם התכבסו בעודם עליהם. והנה עתה, כשעמדו להיכנס לארץ, חששו שישיתם בה תהיה כרוכה בעמל ועבודת כפיים רבה, כדרך כל בני היישוב. על כן מרגיעה אותם התורה ואומרת בלשון שמחה: "והיה כי תבוא אל הארץ" – ללמד שאין לחשוש מההתייגות שהיא מנת חלקם של בני היישוב, כי עצם הישיבה בארץ ישראל מביאה לאדם שמחה ומנוחת הנפש.

ישנם אנשים עשירים שכל תענוגות התבל בהישג ידם, ועם זאת אין הם שמחים שמחה שלמה. זאת משום שהם גרים בחוץ לארץ, וחסר להם בנפשם את החלק של ישיבת ארץ ישראל. רק מי שגר בארץ ישראל זוכה לשמחה ולשלמות נפש שלמה.

(דברי מרדכי)

תנא דבי אליהו
חידושים בפרשה
מבית מדרשנו

לשון של שמחה

עזרא הסופר התקין, כי בשבת שקודמת לשבת האחרונה בשנה נקרא בפרשת כי-תבוא. ולמה דווקא בשבת זו ולא בשבת האחרונה ממש? כדי שתכלה שנה וקלותיה, עוד לפני הסוף. שתהיה אחרית טובה וראשית לטובה ולברכה.

פוחתת התורה את פרשתנו בדברים הבאים: "והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נותן לך נחלה וירשתה וישבת בה". על כך כותב רבנו 'אור החיים' הקדוש, כי הכתוב באומר "אשר ה' אלקיך נותן לך" בא להודיע לכולנו כי לא כוחנו ועוצם ידינו עשו לנו את החיל הזה, לא ירשנו את הארץ בכוחות עצמנו, אלא זאת מתנת ה'. **וכן כתב הרמב"ן,** שה' יתברך נתן את הארץ לאבותינו, אברהם יצחק ויעקב, ואנו נטוינו לרשת אותה ולא לתת לה להיעיב ביד אחת מן האמות (סחי"מ מ"ד). **ה' נתן לנו את הארץ** כדי שנחל אותה, כדי שנשב בה, ולא חלילה בכדי לתת אותה לאחרים, אף לא חלק אחד ממנה. לא בעבור שלום, ואף לא בעבור פיקוח-נפש כביכול.

בהמשך הפרשה, כשאנו קוראים על הבאת הביכורים, נאמר: "ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תבוא מארצך". ומפרש רש"י, כי לא כל הפירות חייבים בביכורים, אלא שבעת המינים בלבד. **בא רבנו האר"י** הקדוש וחדש חידוש נפלא, על-פי דברי המשנה (ביכורים ג א): "כיצד מפרישין הביכורים: יורד אדם בתוך שדהו ורואה תאנה שבכרה, אשכול שביכר רימון שביכר – מדוע הוזכרו רק שלושה מינים בלבד: תאנה, אשכול-ענבים ורימון, ולא הוזכרו כל השבעה? אלא, אומר רבנו האר"י, יש בכך תיקון לחטא המרגלים. שכן המרגלים הוציאו דיבת הארץ, ועליהם נאמר: 'ויכרתו משם זמורה ואשכול ענבים אחד וישאוהו במוט בשנים ומן הרומנים, ומן התאנים'. בדיוק בשלושת המינים הללו הוציאו המרגלים לעז על ארץ-ישראל! לכן כאשר ישראל מביאים את הביכורים בשמחה רבה, הרי הם מתקנים בשלושת המינים הללו את מה שקלקלו המרגלים באותם שלושה המינים עצמם. ומעבר לתיקון שבו מחזירים אנו כביכול את חשיבותה של הארץ למצבה הראשון, קודם החטא, אנו אף מוסיפים ומשבחים את הארץ ואת פירותיה ואומרים: "ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה", ובהבאת ביכורים זו - אף מעלים אנו אותה נדבך נוסף בקדושה.

"והיה כי תבוא אל הארץ" – אומר על כך 'אור החיים' הקדוש, כי מה שהכתוב השתמש בלשון "והיה", שכידוע הוא לשון שמחה, אין זה כי אם לעורר אותנו שאין לשמוח אלא בישיבת הארץ, על דרך אומרו "בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים, אז ימלא שחוק פיני ולשונו רינה". **ו'אור החיים'** הקדוש לא רק כתב על הדברים, אלא אף ביצע את הדברים בפועל. עשה מעשה ועלה לארץ-ישראל, לירושלים עיר הקודש, הקים ישיבה ולימד בה תלמידים הרבה. **באותה תקופה** שבה עלה רבי חיים בן עטר לארץ-ישראל, לא גרו בה כי אם מתי-מעט. עם ישראל רובו ככולו עוד התגורר בארצות נכר, ומעשהו של "אור החיים" הקדוש היה בבחינת "נחשון בן עמינדב", שבמעשה גבורתו הראה את הדרך לכלל ישראל. כך גם עשו עוד כמה מגדולי האומה הישראלית, בהם האר"י הקדוש, הרמ"ק וכמוכן רבי יוסף קארו, הרדב"ז, השל"ה ועוד ועוד.

כל גדולי האומה הללו הבינו שעץ החיים של עם ישראל משריש ופורח רק בארץ-ישראל, ולכן הם עזבו את חז"ל ועלו לארץ-ישראל. יש להדגיש את העניין הזה במיוחד כיום, כשיש מודעות הקוראות לאנשים לבלות בבתי-מלון בחו"ל. אם היה מדובר בתפילה על קברי צדיקים, נחא. גם זה אינו ראוי, אבל הם לפחות הולכים להידיבק בצדיקים. ותמוה הדבר במיוחד בימים נוראים ובחגים, בהם אדם מקבל שפע רוחני ממרום; בהם הוא נידון לכל השנה כולה; בהם הקדוש-ברוך-הוא משפיע לבניו שפע רב מ'שער השמים' – "פתחי עולם", שורש החיות של כל ההווה כולה - ירושלים. ובכלל, לצאת לחו"ל לבתי-מלון? אפילו אלו שבהם הכשרות מהודרת. תהיה מהודרת ככל שתהיה, הכשרות המהודרת של חו"ל בדרך כלל אינה מגיעה למינימום הדרושות ההלכתיות בבישול עכו"ם, פת עכו"ם, חלב עכו"ם, ושאר איסורים, ה' ישמרנו. **אשר על כן,** אנו חייבים להעמיד מול עינינו את דברי "אור החיים", המהדהים באוזנינו מאז שנכתבו ועד היום – "אין שמחה אלא בארץ-ישראל!" העונג והנופים, השקט והרוגע של חו"ל אינם אמת, אינם שמחה, אינם חיים. אף יש בהם קצת זלזול בקדושתה ובטובה של ארץ-ישראל, עליה אנו אומרים בכל ברכת המזון – "ארץ חמדה, טובה ורחבה שרצית והנחלת לאבותינו", ולדברים אלה צריכים אנו אף לצרף מעשים. ברוך אומר ועושה!

(אביהם של ישראל על התורה)

הליכות עולם לו

מפסקי מרן
הראש"ל זצ"ל

הלכות סליחות

א. כשאין מנין בבית הכנסת אינם רשאים לומר שלוש עשרה מידות בדרך תפילה ובקשה, אלא רק בדרך קריאה בתורה בניגון ובטעמים, וכשאומרים "אל מלך" יאמרו רק עד "יוכן כתוב בתורתך" ואחר כך יאמרו "ויעבור" וכו'. כנ"ל. (עיין בא"ח כי תשא ט, שלדעתו לא יאמר י"ג מידות ביחיד אפילו בטעמים, ולא נהגו כן. כה"ח תקפא ס"ק כו. ספר הלכה ב, עמי קטו סעי' כג ועיין למשגיב תקפא ס"ק יב).

ב. ישתדל לומר במנין את הבקשות שהן בלשון ארמי כגון "מחי ומסיי" וכו', "מרנא דבשמיא" וכו', ואם אין מנין - יאמרם ביחידות, והאשכנזים אינם אומרים את הבקשות שבלשון ארמי אלא בעשרה. (עיין שו"ת תורה לשמה ס"י מט. כה"ח שם).

ג. אם אין מנין בשעה שמתחילים את הסליחות, יתפללו כסדר ויאמרו י"ג מידות בטעמים כדלעיל, וכשיהיה מנין יאמרו ג' פסוקים וחצי קדיש ואחר כך ימשיכו. (לבוש, א"ר תקפא, עיין לכה"ח ס"ק כו ומשגיב ס"ק ד, ותול"ש).

ד. אם התחילו אמירת סליחות במנין ויצאו מקצתם ואין כעת מנין - לא יכול שליח ציבור לומר קדיש "יתענו ותעתרו" שאחרי הסליחות אף על פי שהוא המשך הסליחות. וכל שכן שלא יאמר קדיש "יהא שלמא" שאחרי "שיר המעלות". ולדעת הרמ"א אומרים קדיש "תתקבל" שאחרי הסליחות. (עיין שו"ע סימן נה סעי' א).

ה. אם בבית הכנסת נמצאים אבי הבן או סנדק, יאמרו סליחות כסדרן כיון שאין "ברית מילה" בלילה. אמנם אם יש חתן בבית הכנסת נהגו לומר את כל הסליחות חוץ מ"וידי" ו"נפילת אפיים".

ו. מותר לאבי הבן או לסנדק לומר סליחות לפני עמוד השחר וכל שכן לציבור המתפלל איתם. וכשעלה עמוד השחר לא יאמרו וידוי, תחנון ונפילת אפיים וכד', לא הם ולא הציבור המתפלל איתם. ויש שבמקרה כזה לא אומרים י"ג מידות אבל אומרים את כל שאר הסליחות. (אחרונים).

אופן אמירת הסליחות

ז. מתחילים את הסליחות ב"אשרי" מפני חשיבותו ומפני שיש בו שבע הכנת מזון לכל חי. ויכל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד ראש השנה". (טור תיט ותקפא).

ח. פסוקים של "לך ה'" סודם עליון ונורא כמובא בכתבי האר"י ז"ל.

ט. הספרדים נוהגים שהחזן אומר חצי פסוק והציבור משלים את קריאתו. וכשיש פסוק המכיל בתוכו שם ה', יאמר הקהל בלחש את החצי הראשון והשייץ יאמרו בקול, ואת החצי השני של הפסוק יאמר החזן בלחש והציבור בקול. (עיין עינינו צו טו שמקיל בזה). ("מאמר מרכזי למועדים")

סיפור השבוע

מעשיהם של צדיקים

סליחות

בליל הסליחות הראשון, במוצאי ראש חודש אלול, היה אומר הרב סליחות ברוב עם, עם דרשת התעוררות בחצות הלילה, ומשם ואילך בכל ימי הסליחות היה משכים לאמירת הסליחות באשמורת הבוקר לפני תפילת ותיקון.

אומר את כל סדר הסליחות מילה במילה עם הציבור. מהקטע "שבט יהודה בדוחק ובצער" עד "מיוחד באהיה" היה עומד רכון בריכוז על עמוד תפילתו, ומשם ואילך יושב על כיסאו.

סליחות בחברון

מדי שנה בשנה באחד מלילות עשרת ימי תשובה, היה הרב עולה לחברון למערת המכפלה לאמירת הסליחות ברוב עם בחצות הלילה, בהשתתפות הרב חיים דרוקמן והרב יעקב יוסף שיחי. המונים היו באים להשתתף בסליחות ולהתעורר לתשובה במחיצתו של הרב, שהיה דורש ומעורר את הלבבות לפני הסליחות בענייני התשובה. כלפי שמיא היה הרב מזכיר את זכות האבות והאימהות, ומקצם לעמוד בתפילה על ביניהם. מנהמת לבו היה זועק את הנאמר ב"פתח אליהו": "דמיכין דחברון ורעיא מהימנא, אתערנו משנתכון! הקיצו ורגנו לאתערותא דשכינתא". הרב היה פונה, בעצימת עיניים, בתפילה ובזעקה לכל אחד מהאבות והאימהות, מזכיר את מעשיו וקורא לו לקום ולהגן על בניו. אחר כך היו מתחילים באמירת הסליחות, מילה במילה, בהתעוררות הלבבות של אלפי המשתתפים ששוועתם עולה לשמי מרומים, למלך יושב על כיסא רחמים. בהנהגתו של הרב, בהתאסף יחד שבטי ישראל, הכניס הרב במעמד הסליחות קטעים ותפילות מכל העדות. חזני בית הכנסת של הרב, "היכל יעקב", כובדו באמירת הסליחות בנוסח הירושלמי. באמצע הסליחות כיבד הרב את הרב הלל הורוביץ שיחיה לומר קטעי סליחות בנוסח אשכנז, עם השיר "והביאותים אל הר קדשי", וכן כיבד הרב את עולי תימן באמירת פיוטי סליחות כמנהגם. כמובן את צעירי הצאן כיבד הרב באמירת "עננו". במשך כל התפילה, העיניים והלב של כולם עם תפילתו הטהורה של הרב, מלך בגדוד העומד ומתפלל כעבדא קמיה מאריה, בעד עדתו צאן מרעיתו לשנה טובה ומבורכת, שנת גאולה וישועה בזכות שוכני מערה.

בסיום הסליחות, בשעת לילה מאוחרת היה הרב מברך את כולם, בכל מילי דמיטב, וכולם הלכו לבתיהם שמחים וטובי לבב, על הזכות וההתעלות אשר לה זכו.

שנה אחת, במהלך שנות תשי"ש הקשות, התלווה הרב לאחר הסליחות למח"ט חברון, דרור וינברג הי"ד, שהשיע את הרב בגיפ שלו לסיור בשכונות של חברון ולעמדות הצבא, ורק אחר כך חזר לירושלים, וכבר "האיר פני כל המזרח עד שבחברון". ("באור פניד")

מתגייסים, תורמים ועושים

לכל הילדים והמשפחות

שנה חמה ומתוקה!

72 שעות של גיוס למען בית התמחוי.

כ"ד-כ"ו אלול (24-26/9)

קחו חלק!

סליחות

בכל יום בבית מדרשנו ב **04:45**.

תפילת שחרית ב"נץ החמה".

כל המעוניין לקחת חסות על

הוצאות עלון נפלא זה

נא ליצור קשר: 054-44-77-562

ותבוא עליו ברכת טוב!

בית תורה וחסד - "עטרת מרדכי אליהו"
רחוב הרב זכריה מדאר 31 רחובות.
08-9397933 | 054-4477562
ateretme@gmail.com

העלון מוקדש לעילו נשמת:

רחמים בן שמואל ז"ל, יהושע יוסף בן הרב חנוך ז"ל, ישראל בן משה ז"ל, הרב נסים כדורי חזן בן סילמאן ז"ל, משה בן עדה ז"ל, לוי יצחק בן אליהו ז"ל, אסתר בת כמסיה ז"ל, תורכיה בת חוה ז"ל, עפיה בת יחיאל ז"ל, חביבה בת מול ז"ל, רבקה בת ימנה ז"ל,